

02. SLOVENCİ V POZNOANTIČNI IN ZGODNJI SREDNJEVEŠKI DOBI

UVOD

- V bronasti in železni dobi tod živijo ILIRI kasneje pa še KELTI
- Odprto ozemlje – vdori tujih ljudstev – utrjena gradišča (za varovanje)
- Skupna obramba plemene poveže v NORIŠKO KRALJESTVO
- PLEMENA:
 - **NORIČANI** - Koroška, del Štajerske
 - **TAVRISKI** – Gorenjska, del Štajerske
 - **LATOBIKI** – Dolenjska
 - **KARNI** – Karnske alpe in Kras
 - **VENETI** – Furlanska nižina, Vipavska dolina
 - **HISTRI** – Istra
 - **JAPODI** – Notranjska
 - **BOJI** – Prekmurje
- Tesna povezanost Ilirov in Keltov **z Italijo, srednjo Evropo in Balkanom**
- Čez osrednjo in vzhodno Slovenijo vodi **JANTARJEVA POT** (povezuje ITALIJO z BALTİKOM)

USTANOVITEV AQUILEIE

- **Keltski TAVRISKI v 2. st. Pr.kr.** ogrožajo Italijo – RİM tako **l. 181 pr.kr.** ustanovi latinsko kolonijo **Akvilejo**:
 - Z njo zavarujejo Furlanijo pred Histri in Tavriski
 - Postane izhodišče za osvajanja

RİMSKA OSVAJANJA

- Na naše ozemlje najprej kot **trgovci**
- Do konca 2. st.pr.kr. si podredijo HISTRE, nastanek MUNCİPIJEV:
 - TERGESTE
 - NEAPOLIS
 - PARENTIUM
- V OBDOBJU Cesarja premagajo še KARNE in TAVRISKE
- **L. 35-33 pr.kr. pod rimsko upravo** keltska in panonska plemena (črta Carnuntum-Petoviona-Siscia-Burnum) – vse do SAVE, **večji del vzhodnoalpskega prostora** vendar NE NORIŠKEGA KRALJESTVA
- Leta 10. pr. Kr. Noriško kraljestvo preide pod kontrolo rima
 - Oblast širijo tudi direktno preko JADRANA: **Liburni in Dalmati**
- **Za cesarja Avgusta** dokončno zavzamejo:
 - Alpske in predalpske dežele
 - Ilirsko in keltsko ozemlje na Balkanu

OBLIKOVANJE UPRAVNE RAZDELITVE

- zasedene dežele postanejo **PROVINCE** katere se **upravno delijo na CIVITATES** (mesta s široko okolico)
- Delitev provinc:
 - **Istra in zahodna Slovenija do HRUŠICE** postane **VENETIA ED HISTRIA** (direktno priključena Italiji) – kasneje to ozemlje postane del **REGIJE X** (vključno z EMONO do Trojan)

- o Po zasedbi Balkana ustanovijo **ILIRIK – od dalmatinske obale do DONAVE**
 - med **ilirskimi upori razdelijo ILIRIK** na:
 - DALMACIJO – od morja do Save
 - PANONIJO – od Save do Donave:
 - (vanjo vključijo še osrednjo Slovenijo-**EMONA** in **BIZELJSKO** ter **PODRAVJE** in **PREKMURJE**)
 - za časa **TRAJANA po l.100** Panonijo razdelijo na:
 - o **Zahodno ali ZGORNJO**
 - o **Vzhodno ali SPODNJO**
 - V času **DIOKLECIJANA** zadnja radelitev Panonije (nastanek **4ih majhnih provinc**):
 - o ZGORNJA:
 - SZ del postane **PRVA PANONIJA**
 - JZ del postane **SAVIJA** (središče **SISK + Dolenjska** in **NEVIODUNUMO**)
 - o SPODNJA:
 - SV del postane **VALERIJA**
 - JV del postane **DRUGA PANONIJA**
 - **NORIK**:
 - Spremenjen v provinco za časa **KLAVDIJA** sredi 1. st.
 - **OBSEGA**:
 - o Koroško
 - o Del Štajerske
 - o Celjsko kotlino
 - o Bizeljsko
 - o Ptuj

KOLONIZACIJA IN ROMANIZACIJA

- **VOJAŠKI IN TRGOVSKI STIKI**:
 - o Rimska vojska po starih vojaških poteh -> **postavitev taborov** -> kasneje se vanje preselijo prišleki iz **Italije** (obrtniki, trgovci) -> nastanek **CIVILNIH MESTNIH NASELIJ**
 - o **TRGOVINA**:
 - **NAUPORTOS (Vrhnika)** – menjava s Siscijo, veliko tržišče
 - **Celjsko in Ptujsko območje** – trgovanje z noriškim jeklom, živina, kože
 - **Kopna povezava z deželami Balkana (jantarjeva pot)**
 - o **VOJSKA**:
 - Slovensko ozemlje ima **vojaški in gospodarski pomen**
 - Pri nas za zaiščito **nastanjena četrtna rimskih legij** (domačini v pomožnih četah)
 - Na prostoru današnje Ljubljane **prvi vojaški tabor z LEGIJO XV Apollinaris**
 - Za cesarja Avgusta **na Ptujju Legia VIII Augusto** – varuje promet in premike – nasledi jo **Legia II Italica** (Ločica pri Polzeli)
 - V 3. st. kriza Rima – **državlanske in markomanske vojne** finančno prizadenejo naše kraje – ukinitve **Dacije sprosti več legij** (bolj gibljive, branijo Panonijo)

- Nastanek **novega obrambnega sistema (zaporni zidovi med Julijskimi alpami in Reškim zalivom):**
 - **CLAUSTRA ALPIUM JULIARUM** – del velikega obrambnega sistema **od Alp do Kvarnerja** – središče v **CASTRI (Ajdovščina) in AD PIRUM (Hrušica)**
 - **Zgrajene nove trdnjave**
 - **Emona dobi obzidje**
 - **KRAŠKE ZAPORE dobijo dokončno podobo** – nekaj metrski zid+stolpi+trdnjavice+nasipi
- **ROMANIZACIJA (poromanljenje, širjenje romanske kulture in jezika):**
 - Sprva **nosilci trgovci in vojaki**
 - Pozneje s pomočjo:
 - **državne uprave,**
 - **priseljavanja italskih prebivalcev** – traja dobrih 100 let
 - **nastanek mest,**
 - **prihod obrtnikov**
 - **vključevanjem domačinov v gospodarstvo** – sprva **višji sloji** ki dobijo **delo v rimski upravi** (morjo se naučiti latinščine) – nato **mesta in neposredna okolica** (pričajo spomeniki)
 - Pod vplivom rimljanov se postopoma spremeni **gospodarstvo in družba:**
 - **Nekateri domačini** se poromanijo in obogatijo (mesta) ter skupaj z **domačo rodovno-plemensko aristokracijo** preidejo med **SUŽNJELASTNIKE**
 - **Domačini** ki služijo v **pomožnih vojaških četah** po 25 letih dobijo **kos zemlje in državljanske pravice** (zato so se morali romanizirati)
 - **Leta 212** so dodeljene **državljsanske pravice** vsem svobodnim prebivalcem:
 - **Okrepi se srednji sloj domačega prebivalstva** (zaposlitve v državnih službah)
 - **Število sužnjev se zmanjša**
- **GOSPODARSTVO:**
 - Vpeljana **sužnjelastniška ureditev** – poleg svobodnih prebivalcev delo opravljajo sužnji, **čeprav slednji v Sloveniji niso prevladovali**
 - **KMETIJSTVO:**
 - Najboljša zemlja odvzeta **domačinom** in **podarjena rimskim naseljencem ter vojakom** (kolonom), velika večina v **lasti cesarja**
 - Domačini sedaj **plačujejo zemljiški davek**
 - Prevladuje **drobna kmečka posest pa tudi latifundije** (domača aristokracija in Rimljani)
 - **Poljedeljstvo najpomembnejša** gospodarska panoga:
 - **Uvedba itenzivnega poljedeljstva** (krčenje gozdov in močvirij)
 - **Plug, nadveletno kolobarjenje**
 - **Povečan izvoz žita**
 - **Vinska trta, oljka, južno sadje** -> razvoj vinogradništva, oljarstva, sadjarstva in vrtnarstva
 - **Živinoreja** – mleko, kože, volna, meso
 - **V 3. st.** zaradi pomanjkanja sužnjev pri nas prevladujejo **KOLONATSKI ODNOSI**
 - **OBRT:**
 - Osredotočena v mestih, namenjena **prodaji-izvozu-vojaškim potrebam**

- **Mala zasebna obrt** (kovaštvo, mizarstvo,...) prevladuje nad **večjimi delavnicami** (lončarstvo, opekarstvo, kamnolomi marmorja)
- Znana **manufakturna proizvodnja** – obrtniki-pomočniki-sužni delajo **po enotnem načrtu za enoten trg in enega lastnika ali družbo**
- **Obrtno središče Drnovo pri Krškem** (steklo, lončarstvo, kamnoseštvo)
- **Rimljani uporabljajo kraške apnenice, nabrežinski kamen in podpeški kamen**
- Naši obrtniki se združujejo v **obrtiška združenja COLLEGIA**
- o RUDARSTVO IN TRGOVINA:
 - Manjši rudniki zasebna last – večji pa v cesarjevi
 - Zaposleni domačini in sužnji
 - Rudniki **železa in svinca v Noriku** in **železa v Bohinju** – obmorski kraji **pridobivanje soli**
 - **Noriško jeklo** izvažajo v **Španijo, severno afriko in Malo Azijo**
 - Trgovina potega znotraj provinc, med provincami in zunaj države
 - Poseben pomen pri trgovini **imajo Italški in Oglejski trgovci**
 - Velika skladišča na **Vrhniki in Drnovem** imajo velik pomen
 - Trgovina poteka po cestah in rekah
 - V oddaljenih krajih obstoj **podružnic in trgovskih zastopnikov**
 - UVOZ – vina, sol, posodedišave – višji družbeni sloj
 - IZVOZ – sir, živina, kožuhovina, les, smola, sužnji
- o RAZVOJ CESTNEGA OMREŽJA:
 - Ceste načrtovane in oskrbovane **s pomočjo države, vojske**
 - Pri nas v obliki **cestnega križa ceste povezujejo glavna središča – uporaba cest je neomejena** (ker pobirajo davke in dajatve)
 - Krajevne ceste povezujejo mesta z zaselki
 - Privatne ceste
 - Cestno omrežje na našem ozemlju:
 - **JZ krak AKVILEJA – EMONA** (Akvileja-Vipavska dolina-Ajdovščina-Hrušica-Nauporus-Emona)
 - **JV krak EMONA-SISCIA** – današnja Ljubljana-Zagreb (pomembni mesti Praetorium Latibicorum-Trebnje in Neviodunum-Drnovo pri Krškem)
 - **SV krak EMONA – CELEIA** (Črnuče-Trojane)
 - **Cesta CELEIA – PTOVINA – VINDOBONO** (Dunaj)
 - **Ceste uporabljajo v civilne in vojaške namene, tovoren promet, pošta, trgovina**
- o NASTANEK PROVINCIONALNE KULTURE:
 - Rimska civilizacija sloni na **mestih, ki imajo vlogo**:
 - TERITORIALNO,
 - UPRAVNO
 - STRATEŠKO
 - KULTURNO
 - GOSPODARSKO
 - Središče ROMANIZACIJE
 - Gede na **pomen in obseg pravic** ločimo:
 - **KOLONIJE** – mestne naselbine z rimskim pravom

- **MUNICIPIJE** – samoupravna mesta, ki smejo **le trgovati in sklepati pogodbe z Rimom**, prebivalci imajo status **rimskih poldržavljanov**
- **Uprava mest je CIVILNA:**
 - vodi jo **skupščina**(premožni meščani)
 - skupščina **voli mestne uradnike**
 - **ureja krajevne zadeve** (pobiranje davkov, vzdrževanje cest)
 - **opravljajo z velikim ozemljem** (npr. CELEJA ima ozemlje od Trojan do Pohorja)
- **Gradišča knezov** (Stična, Vače) se niso zlahka vključevala v nov način življenja – Rimljani njihove prebivalce razelijo
- **Pomembnejši municipiji in kolonije:**
 - Tergeste
 - Neapolis
 - Parentum
 - NAUPORTUS (Vrhnika)
 - EMONA
 - PRAETORIUM LATOBICORUM (Trebneje)
 - NEVIODUNUM (Drnovo pri Krškem)
 - ATRANS (Trojane)
 - CELEIA
 - PTOVIONA
 - VIRUNUM - središče Norika
- **MATERIALNA KULTURA:**
 - Ohranjeni **predmeti in spomeniki** – seznanjajo z **spajanjem rimske in staroselske kulture**
 - **PROVINCIONALNA (romanizirana) KULTURA** se kaže v:
 - **Gradbeništvu in arhitekturi**
 - **Likovni umetnosti**
 - **Jeziku**
 - **Religiji**
 - Specifična **oblika mest po rimski shemi**
 - nastanejo na osnovi vojaškega tabora, obdano z obzidjem in utrdбами
 - **središče mesta** je trg – FORUM
 - **kurije**
 - **bazilike**
 - **svetišča**
 - **trgovine**
 - **obrtne delavnice**
 - **svetišča**
 - **sestava hiš:**
 - zgrajene iz peščenca ali kamna
 - krite z opeko
 - centralna kurjava, mozaiki, freske
 - **Naselbina:**
 - Trgovski in vojaški značaj
 - Ulice križane pravokotno široke 10 m
 - Ceste so tlakovane

- Ob cestah stavbe združene v 30 hišnih blokov
- **Podeželska naselja:**
 - Lesene hiše, ometane z blatom z ognjišči na tleh
 - Rimske podeželske vile – VILLA RUSTICA (upravne in strateške naloge, predhodnice gradov)
- **DUHOVNA KULTURA NA SLOVENSKEM:**
 - Rimljani imajo svoje bogove toda spoštujejo **vere ki so na njihovem nivoju**
 - **Nimajo razumevanja za vzhodne monoteistične vere**
 - Pojav **oficialnega cesarskega kulta** pri nas (cesar=bog)
 - **V 2. st.** gospodarska in politična kriza (**spremembe v zahodnjaški filozofiji**) omogoči širjenje vzhodnih verstev – pretresi=**tolažbo iščejo v mitraizmu in krščanstvu**
 - **V 3. st. MITRAIZEM:**
 - **Zavetnik vojakov in cesarja**
 - **Ljudi razvršča med posvečence in izbrance**
 - **O njem ne smejo ne pisati ne govoriti**
 - **Svetišča MITREJI**
 - **Bog MITRA je bog dobrote, svetlobe in sonca v večnem boju s temo, zlom in Arimanom**
 - **Vera v posmrtno življenje raj in pekel**
 - **Beli bik**
 - **KRŠČANSTVO:**
 - **Sovpada z MITRAIZMOM** – iste poti širjenja in podobna filozofija
 - **Namenjeno množicam**
 - **Prevlada v 4. st.**
 - **Na Ptuju največja krščanska skupnost**
 - **Omejeno le na mesta in okolico**
 - **Boji med ločinami krščanstva (ARIJANCI – so zatrti – vzpon uradnega krščanstva)**
 - **Krščanska svetišča (Celje, Ptuj, Rifnik) in krstilnice (Ljubljana in Kranj)**
 - **V 5.st. v višjih in odročnih krajih nastanek KASTELov – v njih zgradijo cerkve**
- **POZNOANTIČNO OBDOBJE NA SLOVENSKEM:**
 - Kriza v 3. st. vpliva na razmere pri nas. Naše **ozemlje in prebivalstvo** ima za rimski imperij:
 - **Strateški pomen:**
 - **Spopadi med vzhodom(krščanski) in zahodom(poganski)**
 - **Prehodno območje za tuja ljudstva, željna plena in zemlje**
 - **Zgrajen obrambni sistem na kraških prehodih**
 - **Prevlada krščanstva**
 - **Spremembe naselbinske kulture**
 - **Leta 319 TEODIZIJ uzakoni krščanstvo kot edino državno vero – l.394 premaga zahodnega cesarja EVGENIJA v bitki pri reki FRIGIDUS pri VIPAVI -> odločilen spopad za zmago krščanstva**

nad kristjanstvom ->naše ozemlje postane sestavni del zahodnorimskega imperija

- Preseljevanje Germanov sprožijo HUNI. L. 375 se naselijo v **panonski nižini** -> ustanovijo zvezo ljudstev (OSTROGOTI, GEPIDI, LANGOBARDI, slovanska ljudstva) -> Z ATILO vdirajo čez Slovenijo v Italijo, Galijo in SREDNJO EVROPO -> 1.452 porušijo EMONO
- ZAHODNORIMSKA DRŽAVA posledično krči meje in postavi KRAŠKE ZAPORE in utrdbe -> napadalci so HUNI IN GOTI:
 - Domače plemstvo beži v ISTRO in ITALIJO
 - Revnejši pa v UTRDBE –GRADCE
 - Zmanjša se št. Prebivalcev IN
 - Opušča se kmetijstvo, prehod na ŽIVINOREJO

SLOVANI

- **pradomovina SLOVANOV:**
 - o JUŽNA MEJA - KRPATI
 - o SEVERNA MEJA - BALTIK
 - o ZAHODNA MEJA – ODRA in VISLA
 - o VZHODNA MEJA – DNEPER in DNESTRA
- Zaradi **HUNOV in PREŠTEVILČNOSTI** (premalo hrane) se začnejo **seliti**:
 - o **ZAHODNA SMER** – na prazen prostor katerega so do leta 400 poseljevali GERMANI; mednje spadajo **POLJAKI, ČEHI, SLOVAKI, ter LUŽIŠKI SRBI**; te slovane imenujemo **ZAHODNI SLOVANI**
 - o **VZHODNA SMER** – **RUSI, UKRAJINCI in BELORUSI** – VZHODNI SLOVANI
 - o **JUŽNA SMER:**
 - **Ustje DONAVE** - upadajo v BIZANC
 - **PANONSKA NIŽINA** (povežejo se z **AVARI ali OBRI** v plemensko zvezo in VZHODNE ALPE – po osvojitvi teh ozemlj nastanejo SLOVENCİ, HRVATI, SRBI, ČRNOGORCI, MAKEDONCI in BOLGARI – JUŽNI SLOVANI
- **NASELJEVANJE SLOVANOV V VZHODNE ALPE:**
 - o Proces poteka v dveh valovih:
 - **L. 550 naselitveni val skozi MORAVSKO** – utrdijo se ob DONAVI-AVSTRIJA-MURA – od tam **pa prodirajo (ZAHODNI SLOVANI!)** v VZHODNE ALPE
 - Po umiku LANGOBARDOV (ti grejo v ITALIJO iz PANONIJE) **JUŽNI SLOVANI prodrejo v OSREDNJI DEL VZHODNIH ALP** iz VZHODA
 - o **V letih 584-587 južni SLOVANI osvajajo po dolinah KOLPE, KRKE, MURE in DRAVE** vzhodne alpe v večih SMEREH:
 - **Dolenjska-kraška smer**
 - **Posavsko-gorenjska-obsoška smer**
 - **Koroška smer – ob Dravi**
 - **Obmursko smer** (pozneje kot panonska in obdonavska smer)

- o **Sosedski odnosi Slovanov:**
 - **JZ – nenehne bitke z LANGOBARDI** (ti pred obrambo zgradijo obrambni limes s ČEDADOM kot centrom)
 - **Z – bitke z germanskimi BAVARCI** (l. 593 zmagajo Bavarci, l. 595 pa Slovani s pomočjo AVAROV) – **kasneje podređitev bavarcem**
 - **SV – mejijo na prijateljske ZAHODNE SLOVANE – frankovska nevarnost -> slovani vzhodnih alp+češki slovani+ moravski slovani=SAMOVA PLEMENSKA ZVEZA**
 - **JV in J – meja z južnoslovanskimi plemeni in OBRI – po politični osamosvojitvi in nastanku KARANTANIJE AVARI postanejo sovražniki**
- o **V 8. st.** po porazu LANGOBARDOV (l.705) VZHODNOALPSKI slovani dobijo še **BENEŠKO SLOVENIJO in GORIŠKA BRDA**
- o V 7. st. poselijo KRAS v 8.st pa še ISTRO
- o Po UNIČENJU AVAROV konec 8.st. **poselimo območje panonske nižine** od DUNAJSKEGA GOZDA do BLATNEGA JEZERA in DRAVE (Jug)
- o Slovani se naselijo na že obdelano zemljo – zaradi **stalne nevarnosti** se raje selijo na **gričevnat in hribovit svet:**
 - **gosteje poseljena** KOROŠKA, hribovita območja ŠTAJERSKE; DOLENJSKE; GORIŠKE ter ravnina pod SAVINSKIMI ALPAMI
 - **redkeje poseljena** PANONIJA, OBDONAVJE
 - **od 150.000 do 200.000 ljudi**
- o **Odnos SLOVANOV do STAROSELCEV:**
 - **Usoda staroselcev je različna:**
 - Del jih pobijejo
 - Del zbeži v obalna mesta
 - Del v odročna mesta – VLAHI
 - Del postanejo sužnji
 - Ob napadih **uničujejo rimska mesta in naselja** -> tako v notranjosti **mestno življenje zamre -> s propadom mest propada tudi:**
 - Cerkvna organizacija
 - Pismenost
 - Urejen pravni red
 - **Nekaterim mestom dajo svoja imena** – GRADIŠČE, TRNOVO, DRNOVO - prevzamejo pa tudi krajevna imena mest (CELJE, KRANJ) in rek (SAVA; DRAVA)
 - **Slovani prevzamejo nekatere staroselske veščine:**
 - Planšarstvo
 - Poljedelstvo
 - Sadjarstvo in vinogradništvo
 - Obrt – stekleni in okrasni izdelki
 - Tehnološke prvine
 - Naselitev slovanov vpliva na **gospodarske in družbene razmere:**
 - Sprva so slovani v **rodovno-plemenskih ureditvah**
 - Nato pa se po **vplivu, bogastvu in pravicah** izoblikuje **VOJAŠKA ARISTOKRACIJA** – vojaška demokracija z VOJAŠKIMI, RODOVNIMI in PLEMENSKIMI starešinami
 - RAZLOJEVANJE SLOVANSKE DRUŽNE

- **RODOVNO SKUPNOST** (značilna za slovane pred preseljevanjem-krvna povezanost) **nadomesti VAŠKA OBČINA-SKUPNOST (vezava ljudi po KRAJU BIVANJA)**
 - Nastanejo tudi nova slovanska ljudstva:
 - o **Karantanci**
 - o **Karniolci**
 - Spočetka imajo **suženjstvo** pozneje pa **pod vplivom sosedov** nastaja FEVDALNA DRUŽBA
 - Temelj slovanskega **gospodarstva je poljedelstvo z živinorejo** – način obdelave **zemlje je preprost in malo donosen (POŽIGALNIŠTVO, KOPAŠTVO-z motiko)** – **pogoste selitve** – razlog za **redko poseljenost VZHODNIH ALP**
 - **RALO** primomore k **TRAJNEJŠI NASELITVI**
 - Postopoma nastane **USTALJENI SISTEM NJIV** -> nastanek **STALNIH NASELIJ**
- o **NASTANEK KARANTANIJE:**
- V novi domovini **večina prebivalcev živi svobodno v vaških skupnostih**
 - Osnovna skupnost je **velika družina** ki obdeluje zemljišče **dodeljeno od vaške občine**
 - **Več vaških občin=ŽUPA**
 - **Razslojevanje in obramba** terjajo močnejši **centralizem** - nastanek **plemenskih zvez** – **te so temelj za nastanek DRŽAVNE ORGANIZACIJE**
 - **Nastanek RAZREDNE DRUŽBE:**
 - **knez**
 - **PRVAKI** – knezi, župani, starešine
 - **KOSEZI** – poseben status – so svobodnji kmetje z vojaško službo – »kmečki plemiči«
 - **Svobodni kmetje**
 - **Patriarhalni sužnji** – **t.i. krščeniki** (zaradi njihove **VERE**)
 - Za razredno družbo značilna **HIEARHIJA**, ki se kaže v pravni neenakosti in v privilegijih ter **DRUŽBENI LESTVICI**
- o **SAMOVA PLEMENSKA ZVEZA:**
- **Leta 623** se Slovani na **ČEŠKEM in MORAVSKEM** uprejo **AVAROM** – leta 626 se jim pridružijo še Slovani v Vzhodnih Alpah – nastanek **SAMOVE PLEMENSKE ZVEZE:**
 - Sega od **Češke pa skoraj do Jadrana**
 - Označena kot prva znana **SLOVENSKA DRŽAVNA TVORBA**
 - Uspešno premagajo **Avare, leta 631 pa tudi frankovsko vojsko**
 - Zveza **obstaja do Samove smrti leta 658**
 - Prvi knez **VALUK** s središčem na Koroškem-**KRNSKI GRAD-Gospodstvo polje**, ime **KARANTANIJA**
 - Po razpadu samove plemenske **zveze Karantanija sama uspešno kljubuje napadom sosedov**, ker:

- Ker so med seboj **trdno povezani**
- Ker **imajo razred prvakov** od katerih volijo KNEZA
- **KNEZ ima naslednje funkcije:**
 - Vojaški poveljnik
 - Vrhovni sodnik
 - Pobira davke
 - Postane oblast
- V začetku kneza **voli vse ljudstvo na LJUDSKEM ZBORU ali VEČI**
- Pozneje postane knezova oblast DEDNA:
 - **Po smrti kneza ZBOR VELIKAŠEV** in KOSEZOV izbere KNEZA
 - Poseben slovesni obred **UMEŠČANJE oz USTOLIČEVANJE KNEZOV:**
 - Knežji kamen
 - Pod KRNSKIM GRADOM
 - **Zadnji** ustoličeni vojvoda je knez **ERNEST ŽELEZNI I. 1414**
- Karantanija živi **svobodno in samostojno okoli 100 let**
- **Okrepitev AVAROV – grožnja** Karantancem – ti se zatečejo na **pomoč k BAVARCEM (l.743)** – priznajo BAVARSKO nadoblast – ker so Bavarci pod FRANKI leta **745 tako KARANTANCI kot BAVARCI pridejo pod FRANKOVSKO NADOBLAST**
 - Tako je **knez BORUT** na bavarski dvor v **dokaz pokornosti** poslati **talce, sin GORAZD+nečak HOTIMIR:**
 - **Ti sprejmejo KRŠČANSKO vero**
 - **Navzamejo se tujih navad**
 - Posledično Karantanci **ne izbirajo več** svojega **kneza samostojno**, ampak ga mora **potrditi frankovski vladar**
 - **BORUT -> GORAZD ->HOTIMIR -> VALTUNK**
 - Knez priseže frankovskemu vladarju ZVESTOBO in POKORŠČINO:
 - V primeru vojne mu mora poslati **določeno število vojske**
 - Dajati mu mora **letne davke**
 - Karantanija postane **VAZALNA ODVISNA KNEŽEVINA**
 - **Izguba politične in zunanje samostojnosti** -> začetek **vkjučevanja** v svet tedanjega **Zahoda** -> začne se **1200 let** dolga doba **germanskega pritiska in potujčevanja**
 - Frankovsko širjenje proti VZHODU -> nastanek druge slovanske plemenske **KNEŽEVINE KARNIOLE** na ozemlju Avarov
- **POKRISTJANJEVANJE SLOVANOV:**
 - V obdobju samostojnosti **so politeistični** – PERUN, DAŽBOG, MORANA, VESNA, ŽIVA
 - **S tujo nadvlado** se začne **širiti krščanska vera** – prva jo sprejmeta GORAZD in HOTIMIR – **podprta** s strani knezov z družinami in večjega dela velikašev prvakov

- Karantance zajame **TUJA NADOBLAST, VPLIV ZAHODA in KRŠČANSKA VERA** ki se širi iz OGLEJA in SALZBURGA
- Pokristjanjevanje organizira **škofija v Salzburgu** -> irski misionar **VERGIL**, ta pošlje **svojega namestnika MODESTA** kot pomožnega škofa v **KARANTANIJO** ta pa nato:
 - Začne **graditi CERKVE** – GOSPA SVETA-> cerkveno središče Karantancev
 - Vzgajati **slovenske DUHOVNIKE** – ti se **naslonijo na domače plemstvo** – plemstvo pa **vpliva na podložnike**:
 - o Upoštevajo **jezik LJUDSTVA**
 - o **Šegam in navadam** dajo **VERSKO VSEBINO**
 - o **Izogibajo se uporabi zunanje SILE**
- **FRANKOVSKA NADOBLAST** pa rada uporablja **DRŽAVNO PRISILO in KAZENSKÉ UKREPE**
- **Ker krščanstvo utrjuje FRANKOVSKO NADOBLAST, FEVDALNI RED, NOVE DAVKE-DESETINO in VOJAŠKO OBVEZNOST** -> **ga manjši del prvakov in navadno ljudstvo odklanja** -> **prihaja do UPOROV** – ti so **zadušeni** s pomočjo **BAVARCEV**
- Ko se po uničenju **AVAROV frankovska oblast širi na POSAVJE in PANONIJO** se začne **večja misionarska dejavnost OGLEJA**:
 - Tako se **OGLEJ** poteguje za stare pravice nad Karantanijo
 - Nastanek spora med **OGLEJEM** in **SALZBURGOM**
 - **KAREL VELIKI leta 811 določi mejo med OGLEJSKIM PATRIARHATOM** in **SALZBURŠKO NADŠKOFIJO** reko **DRAVO**
 - Meja se **ohrani do reform MARIJE TEREZIJE**
 - **V KRKI na KOROŠKEM nastanek prve stalne škofije** na Slovenskem
- Pri pokristjanjevanju **pomembna vloga samostanov**:
 - **Leta 769 v INNICHHENU** – da severni rod slovanov pripelje do resnice
 - **Samostan v MOLZBICHLU**
 - **Škofija FREISING** – tukaj nastanejo **BRIŽINSKI SPOMENIKI**:
 - o Najstarejši dokumenti napisani v stari slovenščini
 - o Napisani v **KAROLINŠKI MINUSKULI**
 - o Vsebujejo **DVA SPOVEDNA OBRAZCA** in **PRIDIGO O GREHU**
- o **KONEC NOTRANJE SAMOSTOJNOSTI**:
 - **Za vladavino KARLA VELIKEGA** je **slovensko ozemlje razdeljeno** na dve **KRAJINI (MEJNI GROFIJI)** z mejo na **DRAVI**:
 - **FURLANSKO**
 - **VZHODNO**
 - Po smrti Karla **mejni grofje izkoristijo notranjo in zunanjo krizo frankovske države** -> **ravnajo vse bolj samovoljno**
 - **Furlanski mejni grof krši pravice podrejenih knezov** -> poslanci kneza **Panonske Hrvaške (LJUDEVIT POSAVSKI)** se pritožijo pri frankovskem kralju -> pritožbe ne zaležejo; leta 818 izbruh **UPORA**:

- **Zaradi nasprotovanja uvajanju FEVDALIZMA in FRANKOVSKIH ZAKONOV se uporabi pridružijo KARANTANCI IN KARNIOLCI**
- **Leta 820 FRANKI** uporabijo zatrejo
- Zaradi sodelovanja pri uporabi KARANTANIJA izgubi **notranjo samostojnost, postane frankovska grofija** s frankovskim grofom, **zemlja postane last krone**, zaplenjena zemlja je podeljena **frankovskemu plemstvu in duhovščini**
- Tako je posledično:
 - **PREKINJEN SAMOSTOJEN RAZVOJ SLOVENSKE DRUŽBE – NOTRANJE POLITIČNE SAMOSTOJNOSTI POD DOMAČIMI KNEZI NI VEČ**
 - **DOMAČE KNEZE zamenjajo FRANKOVSKI GROFI**
 - Oblikuje se **FEVDALNA DRUŽBA** po FRANKOVSKEM VZORU:
 - Vanjo se vključujejo **KARANTANSKI** in **KARNIOLSKI VELJAKI**
 - **FEVDALNA HIERARHIJA:**
 - **FEVDALCEV** (Vladar-Vojvode-Grofje-Nižje plemstvo)
 - **TLAČANOV**
 - **FEVD (zemljiška gospodstva) – zemlja kot plačilo za VOJAŠKO SLUŽBO**
- **SPODNJA PANONIJA:**
 - **FRANKI jo ustanovijo kot mejno grofijo iz obrambnih razlogov pred VELIKOMORAVSKO in BOLGARI**
 - **Leta 840 frankovski kralj LUDVIK NEMŠKI:**
 - **podeli FEVD** ob reki ZALI pri BLATNEM JEZERU **slovanskemu knezu PRIBINI – središče BLATNI KOSTEL:**
 - **Leta 847 PRIBIN postane mejni grof SPODNJE PANONIJE** (obseg: od RABE do DONAVE in DRAVE) – **glavna naloga obramba pred MORAVANI in BOLGARI**
 - Kralj v Panoniji naseljuje tudi **KOLONISTE** iz **KARANTANIJE** in **BAVARSKO**:
 - Tu prevladujejo Slovani
 - Poveča se vojaška in obrambna moč grofije
 - Pospešuje se gradnja cerkev
 - Utrjuje se salzburška škofija
 - **Leta 869 se sin Ludvika Nemškega – KOCELJ poveže z velikomoravskim knezom RASTISLAVOM zaradi velikega protifrankovskega upora**
 - **Med leti 869 in 974 je SPODNJA PANONIJA politično in versko samostojna:**
 - V Blatnem kotelju **deluje grški misionar METOD** (nadškof SIRMISKE ŠKOFIJE, ki vključuje ozemlje Panonije in MORAVSKE) – **salzburška nadškofija se tako UMAKNE**
 - **Spodnja Panonija tako središče slovenskega CERKVENEGA in KULTURNEGA DELOVANJA**

- Brata KONSTANTIN in METOD iz SOLUNA na MORAVSKEM širita krščanstvo v slovanskem jeziku:
 - **Konstantin sestavi GLAGOLICO – prva slovanska pisava**
 - **Napišeta vrsto knjig za BOGOSLUŽJE V SLOVANSKEM JEZIKU**
 - Zaradi odpora bavarske duhovščine se brata izselita – v **Blatnem kostelu spoznata KOCLJA – Konstantin se umakne v samostan kjer umre kot MENIH CIRIL**
 - **Metodovo delo se konča z zaporem (zaradi duhovnikov iz Salzburga)– vendar se na zahtevo papeža vrne h knezu KOCLJU**
- **Konec 9. st. je konec vzhodnofrankovske oblasti in vpliva salzburške cerkve na tem ozemlju -> v Panonijo pridejo MADŽARI ali OGRI:**
 - **Asimilirajo slovane in jih iztrebijo**
 - **Prekinijo teritorialne povezave med južni in zahodnimi Slovani**
- **Zaradi madžarskih napadov je konec 10. stoletja slovensko ozemlje združeno v VELIKO KARANTANJO (najpomembnejši del nje je vojvodina KOROŠKA) – v 11. stoletju VELIKA KARANTANIOJA RAZPADE na:**
 - KOROŠKO
 - ŠTAJERSKO
 - KRANJSKO
 - ISTRO